

Олейник П. В. О понятии предмета преступлений против собственности.

На основании трактовки родового объекта преступлений против собственности, предусмотренных разделом VI Особенной части Уголовного кодекса Украины, выделены факторы, которые имеют существенное воздействие на определение сущности предмета данных преступлений. К ним относятся социальные, экономические и правовые факторы. Исходя из характера воздействия указанных факторов на предмет, установлены признаки, присущие родовому понятию предмета преступлений против собственности, а также дано его определение.

Ключевые слова: преступления против собственности, предмет преступления.

Oliinyk P. V. As to the concept of the subject of crimes against property.

On the basis of the interpretation of generic subject of the property crimes under Section VI of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine there have been distinguished the factors, which have significant impact on the definition of the essence of the target of such crimes. These are social, economic and legal factors. Also taking into account the nature of the impact of these factors on the target the author established the characteristics of generic subject of property crimes and gave its definition.

Key words: crimes against property, the subject of crime.

Надійшла до редколегії 06.02.2015 р.

Василь Миколайович Киричко,
канд. юрид. наук, доцент
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків

УДК 343.352.7

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТА ЗЛОВЖИВАННЯ ВПЛИВОМ (ч. 2 ст. 369² КК УКРАЇНИ) ТА ЇЇ ВИРІШЕННЯ

У статті досліджено проблему визначення суб'єкта зловживання впливом (ч. 2 ст. 369² КК України). Визначено: 1) лише службова особа або особа, яка надає публічні послуги, може вчинити цей злочин; 2) зловживання впливом означає, що зазначена особа використовує можливості, пов'язані з її службовими повноваженнями, для незаконного впливу на особу, уповноважену на виконання функцій держави.

Ключові слова: зловживання впливом; суб'єкт зловживання впливом; злочини у сфері службової діяльності або діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг; корупційні злочини.

Кримінальна відповідальність за зловживання впливом як окремих вид злочину вперше була встановлена Законом України від 11 червня 2009 р. № 1508-VI у ст. 369¹ КК України, яка діяла з 1 до 4 (включно) січня 2011 р. З 1 липня 2011 р. така відповідальність передбачена у ст. 369² «Зловживання впливом» КК України, яка включена до КК України Законом України від 7 квітня 2011 р. № 3207-VI, зазнала змін згідно із законами України від 18 квітня 2013 р. № 221-VII та № 222-VII, а зараз діє в редакції Закону України від 13 травня 2014 р. № 1261-VII. Основний зміст цих змін характеризується розширенням об'єктивної сторони цього злочину і посиленням покарання за нього. Оскільки дані зміни не стосувалися безпосередньо ознак суб'єктів злочину, то це дозволяє здійснювати аналіз проблеми визначення кола суб'єктів зловживання впливом за чинною редакцією статті 369² КК з поширенням значення одержаних висновків на попередні її редакції та ст. 369¹ КК України.

Питання про визначення кола суб'єктів цього злочину виглядає по-різному стосовно частин 1 і 2 ст. 369² КК України. За ч. 1 суб'єктом визнається будь-яка фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку. Саме така особа несе кримінальну відповідальність за пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди особі, яка є суб'єктом злочину, передбаченого ч. 2 цієї статті, і пропонує чи обіцяє (погоджується) за таку вигоду або за надання такої вигоди третій особі вплинути на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави (остання визначена у примітці до цієї статті).

Водночас існує проблема визначення кола суб'єктів злочину, передбаченого ч. 2 ст. 369² КК України. Тобто йдеться про тих осіб, які несуть відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди для себе чи третьої особи за вплив на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави, або пропозицію чи обіцянку здійснити вплив за надання такої вигоди.

Вирішення цієї проблеми зараз перебуває на стадії осмислення вже опублікованих основних теоретичних позицій і вибору найбільш обґрунтованої з них для формування однакового застосування ст. 369² КК України на практиці. Серед них є й раніше висловлена мною позиція, тому метою цієї публікації є посилення аргументації щодо її обґрунтованості з урахуванням нових поглядів учених та окремих змін, внесених до КК України, що стосуються розглядуваного питання.

В узагальненому викладенні основні позиції інших вчених щодо суб'єкта злочину, передбаченого ч. 2 ст. 369² КК, виглядають так: 1) суб'єкт злочину є загальним, тобто будь-яка фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку (М. І. Хавронюк [12, с. 324], О. О. Дудоров і Г. М. Зеленов [5, с. 488]); 2) суб'єктом є та особа, яка чинить або обіцяє вчинити необхідний протиправний вплив на особу, уповноважену на виконання функцій держави (Д. І. Крупко [6, с. 771]); 3) суб'єктом цього злочину може бути тільки при-

ватна особа (В. І. Тютюгін [7, с. 838]); 4) суб'єкт злочину є спеціальним і його характеризують дві ознаки: а) відсутність статусу службової особи і б) наявність реальної можливості вплинути на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави (Л. П. Брич [8, с. 1090]); 5) суб'єктом може бути будь-яка фізична осудна особа, яка досягла віку шістнадцяти років, в тому числі й службова особа – за умови, що обіцяний, запропонований, здійснений нею вплив на особу, уповноважену на виконання функцій держави, зумовлено не наданою їй по службі владою чи службовим становищем, а близькими, дружніми чи будь-якими іншими позаслужбовими відносинами з останньою (Н. О. Кочерова [3, с. 97; 4, с. 6–7, 14], О. Т. Омелянович [9, с. 408]); 6) суб'єктом цього злочину може бути будь-яка особа, однак службова особа або особа, що надає публічні послуги, може визнаватися таким суб'єктом лише у разі, коли зазначені в диспозиції частини 2 ст. 369² КК України і вчинені нею дії не обумовлені її службовим становищем чи наданими їй повноваженнями (В. І. Тютюгін [11, с. 44]); 7) суб'єктом цього злочину є будь-яка особа, в тому числі будь-яка службова особа, крім випадків, коли йдеться про вплив такої особи з використанням влади, службового становища чи повноважень (А. В. Савченко і О. В. Кришевич) [10, с. 153].

Викладене різноманіття формулювань висновків щодо кола суб'єктів розглядуваного злочину ґрунтоване на одній і тій же логіці теоретичного аналізу. Вона полягає в тому, що спочатку автори визнають відсутність у КК буквального зазначення щодо ознак суб'єкта цього злочину і з цього роблять висновок, що суб'єктом злочину може бути будь-яка фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку. Одні автори на цьому й зупиняються в аналізі, а інші, виходячи з цього, обмежують коло таких осіб шляхом виключення службових осіб та/або осіб, які надають публічні послуги, із кола суб'єктів цього злочину, якщо йдеться про вплив такої особи на особу, уповноважену на виконання функцій держави, з використанням влади, службового становища чи повноважень. На думку авторів, за наявності такого впливу вчинене слід кваліфікувати за іншими статтями КК України, зокрема за статтями 368, 368³, 368⁴ і 369.

Зазначені висновки науковців концептуально утворюють дві групи: 1) ті вчені, які лише констатують, що суб'єкт розглядуваного злочину є загальним, тим самим припускають похідний висновок, що у ст. 369² КК України йдеться про використання особою будь-якого впливу – як службового, так і не пов'язаного із владою, службовим становищем чи повноваженнями особи; 2) ті вчені, які здійснюють зазначене обмеження кола суб'єктів цього злочину, приходять до висновку про те, що у цій статті КК йдеться про використання лише неслужбового впливу, тобто не пов'язаного із владою, службовим становищем чи повноваженнями особи.

Наша позиція з цього питання концептуально є іншою, ніж вищевикладені позиції. Вона полягає в тому, що у ст. 369² КК України йдеться не про використання будь-якого впливу на особу, уповноважену на виконання

функцій держави, а лише про зловживання таким впливом, який пов'язаний з наявністю у суб'єкта злочину влади, його службовим становищем чи повноваженнями (обумовлений ними). Отже, йдеться про зловживання службовим (в широкому розумінні) впливом особою, яка має такий вплив, що вказує на те, що суб'єктом цього злочину може бути лише певна особа (відповідно до ч. 2 ст. 18 КК України такий суб'єкт називається спеціальним). Основні аргументи на підтвердження цієї позиції мною були викладені ще стосовно ст. 369² КК України у редакції Закону України від 7 квітня 2011 р. № 3207-VI [2, с. 227 – 261]. Вони залишаються актуальними і були підтримані в науковому дослідженні П. П. Андрушка [1, с. 21 – 31], який назвав їх найбільш обґрунтованими з питань доктринального тлумачення норми, сформульованої у ст. 369² КК України. Разом з тим, на наш погляд, розглядуване питання залишається складним для осмислення і спонукає до пошуку нових форм викладення вже опублікованих та нових аргументів, що з'явилися після внесення деяких змін до КК України.

У цьому зв'язку насамперед звернемо увагу на те, що у ст. 369² та в інших статтях КК України відсутні приписи, що містять ознаки суб'єкта злочину, передбаченого ч. 2 ст. 369². Причому, буквально не вказані не лише спеціальні ознаки суб'єкта, а й ознаки загального суб'єкта. Тобто у ч. 2 ст. 369² відсутні слово «особа» або словосполучення «будь-яка особа», а лише зазначені ознаки об'єктивної та суб'єктивної сторін злочину. Це означає, що висновок про те, чи є суб'єкт розглядуваного злочину загальним чи спеціальним, повністю залежить від аналізу інших юридичних ознак складу злочину, насамперед ознак об'єктивної сторони злочину. Такий аналіз повинен здійснюватись з урахуванням системних зв'язків ст. 369² КК з іншими статтями КК України, а також приписів міжнародних конвенцій, імплементованих у цій статті.

Останні приписи мають особливе значення тому, що включення до КК України окремого складу злочину «Зловживання впливом» здійснювалось Україною саме на виконання своїх міжнародних зобов'язань. Саме це обумовлює іншу логіку наукового аналізу розглядуваного питання. У звичайній ситуації пропозиції щодо доповнення КК України виникають на базі осмислення існуючої системи кримінально-правових норм і мають за мету усунення її вад чи її вдосконалення. Доповнення КК України статтею про зловживання впливом обумовило необхідність вирішення відразу двох завдань: 1) імплементатії змісту норми про зловживання впливом, передбаченої міжнародними конвенціями, і 2) включення цих приписів до КК України таким чином, щоб вони відповідали системі кримінально-правових норм, тобто були структурним елементом цієї системи, системно узгодженим з іншими нормами КК за ознаками складу злочину та покарання за нього.

Включаючи до КК України спочатку ст. 369¹, а потім ст. 369² без чіткого визначення суб'єкта злочину за ч. 2 статті, законодавець прагнув її викласти

з орієнтацією на зміст ст. 12 «Зловживання впливом» Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією, підписаної від імені України 27 січня 1999 р. і ратифікованої Законом України від 18 жовтня 2006 р. № 252-V. У цій статті зазначено наступне: «Кожна Сторона вживатиме таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для встановлення у своєму національному законодавстві кримінальної відповідальності за умисне вчинення обіцяння, пропонування чи надання прямо або опосередковано будь-якої неправомірної переваги *будь-якій особі*, яка заявляє чи підтверджує, що вона може за винагороду *зловживати впливом* на прийняття рішень будь-якою особою, згаданою у статтях 2, 4 – 6 і 9 – 11, незалежно від того, чи така неправомірна перевага призначена для неї особисто чи для іншої особи, а також вимагання, одержання або прийняття пропозиції чи обіцянки надання такої переваги у винагороду за такий вплив незалежно від того, чи такий вплив дійсно здійснюється, чи призводить до бажаного результату».

Наявність у цій статті слів «*будь-якій особі*» не є аргументом для визнання суб'єкта злочину, передбаченого ч. 2 ст. 369² КК України, загальним, тому що ці слова у тексті ст. 12 зазначеної Конвенції слід осмислювати з урахуванням того словосполучення, до якого вони включені. А саме в ній ідеться про будь-яку особу з тих осіб, які можуть *зловживати впливом* на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави, а не з тих, які можуть *впливати* на прийняття рішення такою особою. Поняття «зловживання впливом» хоч і характеризує об'єктивну сторону злочину, однак своїм змістом обмежує коло суб'єктів цих дій. Подібно тому, як поняття «зловживання службовим становищем» само по собі вказує на те, що суб'єктом такого зловживання є будь-яка особа, яка займає службове становище, поняття «зловживання впливом» само по собі обмежує коло суб'єктів цих дій будь-якими особами, які мають законний вплив на особу, уповноважену на виконання функцій держави, але зловживають ним. Указівка законодавцем у частинах 1 та 2 ст. 369² КК лише на вплив, замість вказівки на зловживання впливом, не змінює викладеного розуміння норми, оскільки про зловживання впливом зазначено у назві цієї статті, яка відображає сутність дій, передбачених диспозицією.

Із викладеного випливає, що слова «*будь-якій особі*» за ст. 12 зазначеної Конвенції і ст. 369² КК України означають будь-яку особу з кола суб'єктів злочину, виділеного шляхом аналізу «зловживання впливом», як ознаки об'єктивної сторони злочину, тобто з тих осіб, які мають законний вплив на особу, уповноважену на виконання функцій держави, і зловживають ним.

Саме таке розуміння зловживання впливом більш чітко відображено у ст. 18 «Зловживання впливом» Конвенції ООН проти корупції, підписаної від імені України 11 грудня 2003 р. і ратифікованої Законом України від 18 жовтня 2006 р. № 251-V. У ній зазначено наступне: «Кожна Держава-

учасниця розглядає можливість вжиття таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для визнання злочинами наступних дій, якщо вони вчинені умисно: а) обіцянка, пропозиція або надання *державній посадовій особі* чи будь-якій іншій особі, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги, щоб ця посадова особа *чи така інша особа зловживала своїм справжнім або удаваним впливом* з метою одержання від адміністрації чи державного органу Держави-учасниці будь-якої неправомірної переваги для ініціатора таких дій чи будь-якої іншої особи; б) вимагання або прийняття *державною посадовою особою* чи будь-якою іншою особою, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги для самої себе чи для іншої особи, щоб ця особа *чи така інша особа зловживала своїм справжнім або удаваним впливом* з метою одержання від адміністрації або державного органу Держави-учасниці будь-якої неправомірної переваги».

У цьому визначенні звернемо увагу на формулювання «щоб державна посадова особа чи така інша особа зловживала своїм справжнім або удаваним впливом». У ньому йдеться про зловживання впливом державною посадовою особою, тобто про незаконне використання того впливу, який державна посадова особа має у зв'язку зі своїм службовим становищем, що вирішальним чином визначається наявними у неї службовими повноваженнями. Слова «така інша особа» вказують на те, що під іншими особами, які можуть зловживати впливом, слід розуміти осіб, які прирівнюються до державних посадових осіб за характером та важливим значенням здійснюваних ними функцій та повноважень. На підтвердження такого висновку можна навести положення ст. 2 цієї Конвенції, в якій при характеристиці державних посадових осіб для цілей Конвенції названі спочатку особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому, адміністративному або судовому органі Держави-учасниці, а потім ще й інші категорії осіб, яких можна назвати «такими іншими», оскільки вони прирівнюються до державних посадових осіб за характером здійснюваних ними функцій та повноважень. Зокрема, це: 1) будь-яка інша особа, яка виконує будь-яку державну функцію, зокрема для державного органу або державного підприємства, або надає будь-яку державну послугу, як це визначається у внутрішньому праві Держави-учасниці і як це застосовується у відповідній галузі правового регулювання цієї Держави-учасниці; 2) будь-яка інша особа, що визначається як «державна посадова особа» у внутрішньому праві Держави-учасниці. Отже, зі змісту цієї Конвенції видно, що в ній йдеться *про певні категорії осіб, які мають вплив завдяки наявності у них службових повноважень і зловживають ним, тобто використовують його для вчинення протиправних дій*.

Із викладеного аналізу приписів міжнародних Конвенцій випливають відразу декілька важливих висновків. По-перше, ці приписи не містять в собі аргументів для визнання суб'єктом злочину, передбаченого ч. 2 ст. 369² КК, будь-якої фізичної особи, що досяга 16-річного віку (загальний суб'єкт) або

визнання суб'єктами цього злочину службових осіб, які використовують вплив, зумовлений позаслужбовими відносинами з особою, уповноваженою на виконання функцій держави. Навпаки, вони підтверджують концепцію зловживання службовим впливом. По-друге, буквальна вказівка у тексті ст. 18 Конвенції на зловживання впливом «державною посадовою особою чи такою іншою особою» визначальним чином впливає на вирішення питання про співвідношення норми про зловживання впливом з тими нормами, в яких йдеться про підкуп таких осіб або одержання ними неправомірної вигоди шляхом вимагання (статті 2-11 Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією; статті 15, 16, 21 Конвенції ООН проти корупції; статті 368, 368³, 368⁴, 369 КК України). Те діяння, до вчинення якого здійснюється підкуп, в цих нормах виявляє різний зв'язок зі службовими (в широкому розумінні) повноваженнями особи: при «звичайному» підкупі у зазначених нормах це діяння входить до службових повноважень (службових обов'язків) особи, а при зловживанні впливом воно виявляє лише ознаки обумовленості впливу наявністю у особи службових повноважень (службових обов'язків).

На наш погляд, найбільш вдало цю відмінність можна відобразити використавши приписи законів України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 р. № 3206-VI та «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. У визначенні корупції (ст. 1 цих законів), зокрема, йдеться про дії, вчинювані з метою схилити особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень *чи пов'язаних з ними можливостей*. Останнє якраз і вказує на підкуп до зловживання службовим впливом. Зазначені у ч. 2 ст. 369² КК дії вчинюються на порушення заборони використовувати такі можливості з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, встановленої відповідно у статтях 6 і 22 зазначених законів.

Викладені приписи є визначальними для вирішення проблеми суб'єкта злочину, передбаченого ч. 2 ст. 369² КК України. Водночас існують аргументи на підтвердження викладеної мною концепції, які пов'язані виключно з аналізом статті 369² у системі кримінально-правових норм, передбачених КК України. Зокрема, проведений мною раніше аналіз дій, передбачених ч. 2 ст. 369² КК, вчинюваних особою з використанням неслужбового впливу, показав відсутність у них суспільної небезпечності, властивої злочинним діянням [2, с. 232–235].

З прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» від 13 травня 2014 р. № 1261-VII безпосередньо у тексті КК України з'явилися правові аргументи, які підтверджують вирішення проблеми суб'єкта злочину, передбаченого ч. 2 ст. 369² КК України, на основі концепції про зловживання службовим впливом. У примітці до ст. 354 КК цим Законом визначено, що «під пропозицією у статтях 354, 368, 368³ – 370

слід розуміти висловлення *працівнику підприємства, установи чи організації, особі, яка надає публічні послуги, або службовій особі* наміру про надання неправомірної вигоди, а під обіцянку – висловлення такого наміру з повідомленням про час, місце, спосіб надання неправомірної вигоди». Цими приписами визначено як зміст пропозиції і обіцянки у складі зловживання впливом, передбаченому ст. 369² КК України, так і коло спеціальних суб'єктів злочину, передбаченого ч. 2 цієї статті. Працівника підприємства, установи чи організації, який не є службовою особою або особою, яка надає публічні послуги, не можна визнати суб'єктом розглядуваного злочину, оскільки суспільні відносини у сфері діяльності таких осіб охороняються ст. 354 КК, а не статтями розділу XVII Особливої частини КК «Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг». Отже, із зазначених приписів випливає висновок про те, що суб'єктом зловживання впливом за ч. 2 ст. 369² КК України може бути: 1) службова особа або 2) особа, яка надає публічні послуги.

Поєднуючи вищевикладені аргументи, можна зробити такі загальні висновки стосовно ч. 2 ст. 369² КК України: 1) *суб'єктом зловживання впливом може виступати лише службова особа або особа, яка надає публічні послуги;* 2) *під зловживанням впливом слід розуміти лише використання такою особою можливостей, пов'язаних зі своїми службовими (у широкому розумінні) повноваженнями (обумовлених такими повноваженнями) для незаконного впливу на особу, уповноважену на виконання функцій держави.* Отже, йдеться про злочин зі спеціальним суб'єктом.

Похідним висновком слід визнати те, що ст. 369² КК не конкурує зі статтями 368³ «Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми» та ст. 368⁴ «Підкуп особи, яка надає публічні послуги», оскільки в останніх йдеться про зловживання зазначеними особами своїми службовими (в широкому розумінні) повноваженнями, а в ст. 369² КК – про зловживання можливостями, пов'язаними зі службовими повноваженнями (обумовленими ними). Разом з тим, можлива конкуренція ст. 369² КК зі ст. 368 «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» та ст. 369 «Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі», оскільки передбачене цими статтями поняття використання влади чи службового становища в науці кримінального права та судовій практиці тлумачиться широко і охоплює зловживання службовим впливом, обумовленим наявністю службових повноважень. У випадках такої конкуренції підлягає застосуванню ст. 369² «Зловживання впливом» як спеціальна норма.

Список літератури:

1. Андрушко П. П. Доктринальне тлумачення, окремі кримінально-правові аспекти застосування статті 369-2 КК України (Зловживання впливом) / П. П. Андрушко // Юридичний вісник. – 12–18.04.2014. – № 15. – С. 21–31.

2. Киричко В. М. Кримінальна відповідальність за корупцію / В. М. Киричко. – Х. : Право, 2013. – 424 с.
3. Кочерова Н. О. Поняття суб'єкта злочину, передбаченого статтею 369-2 Кримінального кодексу України / Н. О. Кочерова // Митна справа. – 2012. – № 4 (82). – Ч. 2, кн. 2. – С. 94–98.
4. Кочерова Н. О. Зловживання впливом: соціальна обумовленість криміналізації та характеристика складу злочину : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Н. О. Кочерова ; Держ. наук.-досл. ін-т МВС України. – К., 2013. – 22 с.
5. Кримінальне право (Особлива частина) : підруч. / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. – Т. 2. – Луганськ : Елтон-2, 2012. – 780 с.
6. Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар. – Вид. восьме, перероб. та доп. / відп. ред. Є. Л. Стрельцов. – Х. : Одиссей, 2012. – 904 с.
7. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Х. : Право, 2013. – Т. 2: Особлива частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. – 2013. – 1040 с.
8. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 9-те вид., переробл. та допов. – К. : Юрид. думка, 2012. – 1316 с.
9. Омелянович О. Т. Напрями вдосконалення кримінально-правових засобів боротьби із неправомірними вигодами за зловживання впливом (ст. 369-2 КК) / О. Т. Омелянович // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 4. – С. 407–411.
10. Савченко А. В. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням професійних послуг: науково-практичний коментар до розділу XVII Особливої частини Кримінального кодексу України. / А. В. Савченко, О. В. Кришевич ; за заг. ред. В. І. Шакуна. – К. : Алерта, 2012. – 160 с.
11. Тютюгін В. І. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг : навч.-практ. посіб. / В. І. Тютюгін, Ю. В. Городецький, С. В. Гізімчук ; за ред. В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна. – Х. : Право, 2014. – 232 с.
12. Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» / М. І. Хавронюк. – К. : Атіка, 2011. – 424 с.

Киричко В. Н. Проблема определения субъекта злоупотребления влиянием (ч. 2 ст. 369² УК Украины) и ее решение.

В статье исследована проблема определения субъекта злоупотребления влиянием (ч. 2 ст. 369² УК Украины). Определено: 1) только должностное лицо или лицо, оказывающее публичные услуги, может совершить это преступление, 2) злоупотребление влиянием означает использование таким лицом возможностей, связанных с его служебными полномочиями, для незаконного влияния на лицо, уполномоченное на выполнение функций государства.

Ключевые слова: злоупотребление влиянием; субъект злоупотребления влиянием; преступления в сфере служебной деятельности или деятельности, связанной с предоставлением публичных услуг; коррупционные преступления.

Kirichko V. N. The problem of determining the subject of trading in influence (p. 2 art. 369-2 of the criminal code of Ukraine) and its solution.

The paper analyzes the problem of determining who may commit a crime under part 2 article 369-2 of the Criminal Code of Ukraine. Defined: 1) only any official or person who provides public services may commit this crime, 2) trading in influence means that said person uses the opportunities associated with his official status for undue influence on a person authorized to perform state functions.

Key words: trading in influence; persons, that commit the trading in influence; crimes in scope of activity of officials or persons, who provide a public services; corruption crimes.

Надійшла до редколегії 04.02.2015 р.